

Klix.ba: Intervju sa visokim predstavnikom Christianom Schmidtom

Razgovarao: Fadil Hadžiabdić

Klix.ba: Gospodine Schmidt, kada ćete nametnuti tehničke izmjene Izbornog zakona, davno ste to najavili jer je evidentno da političari to neće sami usvojiti?

Christian Schmidt: Jasno sam rekao da za izbore ove godine moraju napraviti izmjene Izbornog zakona. To je prvi prioritet od 14 prioriteta Evropske unije. Tu piše da prijedlozi OSCE-a moraju da se provedu. Nažalost, još uvijek je vrlo značajna, aktuelna i vrlo važna tema izborne prevare. Zbog toga se ne postavlja pitanje hoćemo li mi to uraditi, nego treba uraditi što je prije moguće.

To znači isto tako da se moraju ispoštovati standardi onakvi kakvi postoje na međunarodnom planu, ali i u Dejtonskom sporazumu. Ove izmjene Izbornog zakona nisu nikakav ustupak bilo kojoj stranci. Oni koji suvereno odlučuju su građani i građanke i nekada me pomalo naljuti kada imam osjećaj da se diskutira u praznom prostoru na političkom nivou, a da opravdana prava građana i građanki dolaze na nekom drugom nivou.

Zahvalan sam da i na nivou Parlamenta postoje pomaci, čujem da još uvijek postoje i imamo pokušaje da se osigura integritet izbornog procesa. Sačekat ću da se to desi, kako niko ne bi

dobio pogrešne ideje. Onaj ko želi u Evropsku uniju, a to žele građani, ne znam da li to žele svi političari... Ko želi u Evropsku uniju, mora na terenu igrati u skladu sa pravilima igre. Zbog toga se ne može tolerirati nikakvo odlaganje.

Klix.ba: Osjećate li da su Vas političari u BiH pokušali prevariti i sve otegnuti tako da na kraju bude prekasno za nametanje tehničkih izmjena koje garantiraju integritet izbora? Jedan prijedlog je odbijen u Parlamentu, a drugi nikada nije ni definiran.

Christian Schmidt: Nemoguće se sa mnom baš igrati. Zbog toga i primjećujem dosta toga. Želim reći da stvarno postoje političari koji istinski žele nešto da postignu, ali moram iskreno reći, osim odugovlačenja i kašnjenja u tom procesu nisam vidio stvarno ništa drugo.

Želio bih da u budućnosti mnogo više uključimo građane i građanke kod donošenja odluka.

Gospodin Dodik igra igru kao da je on taj koji može da donosi odluke o izbornom procesu. On to ne može, on samo može prihvatiti zakon. Samo se oni mogu plašiti odluka nekih drugih koji nemaju vlastite supstance, vlastitu snagu i supstancu da donesu odluke i odlučuju.

Helmut Kohl bi u takvoj situaciji rekao: "Političari, hajde radite svoj posao i ne pričajte previše okolo".

Klix.ba: Milorad Dodik je u nekoliko navrata najavio da Vaše odluke, pa i izmjene Izbornog zakona neće biti primijenjene u RS i da će RS formirati svoju izbornu komisiju. Koje mehanizme imate na raspolaganju da provedete izmjene i da se ne dopusti neka nova kriza?

Christian Schmidt: Najslabiji političari među političarima su oni kojima su potrebne prijetnje po principu "ako bude ovo, onda ću...". Ako ima problem sa čistim izborima, onda bih volio da to čujem. Ako ima problem sa tim da svaki birač koji ode na

izbornu mjesto treba da se identifikira kako OSCE traži, onda neka to kaže. Onda mora i objasniti zašto želi da ne poštuje prioritete Evropske unije. Sve drugo je gromoglasna pozorišna predstava i više pokazuje koliko gospodin Dodik ne zna šta će, nego nešto drugo.

Klix.ba: Možete li sada reći da će lokalni izbori biti održani po novim pravilima pa bilo da ih donese Parlament ili ih Vi nametnete?

Christian Schmidt: Dopustite da ja odgovorim kontrapitanjem. Šta ćemo reći biračima i biračicama u Bosni i Hercegovini kada bismo rekli – Eto morate prihvatiti izborne prevare- , jer mi još nismo došli u fazu da se tu nešto promijeni.

Svi, ne samo međunarodne organizacije i nevladine organizacije iz ove zemlje kažu: Pa ovo nije poklon ljudima. Govorimo o pravu ljudi da urade nešto. To se u diskusijama u vašoj zemlji zaboravlja. Ni Dodik niti bilo ko drugi ne poklanja ništa biračima, birači imaju pravo da to dobiju. Kada vidim da nažalost i ne samo, ali naročito u Republici Srpskoj, da smo dobili mnogo informacija da je bilo izbornih prevara onda to ne može tako ostati.

Klix.ba: Rekli ste da Dodik pravi jednu veliku predstavu, postoji li opasnost da je ta predstava realna i problem?

Christian Schmidt: Rekao bih da sam ja pogrešna osoba za to pitanje. Ako pođem od toga da se političari ponašaju razumno, onda ne mogu vjerovati u to da će neko staviti na kocku integritet izbornog procesa i svoj vlastiti integritet.

Klix.ba: HDZ već mjesecima tvrdi da presuda u predmetu Ljubić nije provedena, Vi ste drugačije tvrdili. Možete li objasniti zašto smatrate da je presuda provedena?

Christian Schmidt: Presuda Ljubić je vrlo kompleksna. Ako se posmatra pitanje i predstavljanje na nivou članova Predsjedništva, onda sam ubijeđen u to da se ne može

posmatrati samo Ljubić bez Sejdić-Finci presude. Potrebna nam je reforma Ustava koja se ne može baš tako izvući iz džepa.

Trenutna diskriminacija u Dejtonskom ustavu još nije potpuno isključena. Zbog toga bih rekao da tu stvarno treba zajednički tražiti rješenja. Meni je žao da prije dvije godine u Neumu nije bilo uspjeha po tom pitanju. Ne možemo reći da je vrijeme neograničeno, ali to nema nikakve veze sa pitanjem integriteta izbornog procesa, da li će se glasovi brojati kako su stvarno dati ili su falsificirani.

Klix.ba: Prema Vašim riječima, EU i SAD su imale različite stavove po pitanju nametanja. Kako će se to odraziti na vašu eventualnu odluku i da li će utjecati na "jačinu zakona"?

Christian Schmidt: Mislím da je to jedna pogrešna ideja. Jer, stvarna srž da se nešto treba promijeniti, to niko ne dovodi u pitanje. To se osjeti kod jedne teme. Mi želimo projekte za elektronsko skeniranje glasačkih listića da se registriraju i da se registriraju birači. Identifikacija birača, da li pomoću biometrijskih podataka ili otiska prsta i postoje isto tako na međunarodnom planu, međunarodne organizacije i zemlje koje žele da to finansiraju.

USAID i Evropska komisija su direktno zajedno na istom fonu i idu u istom smjeru. To pokazuje da je interes za ovo pitanje zajednički.

Klix.ba: Formirali ste Ekspertnu grupu za državnu imovinu, u kojoj fazi se nalazi rad te grupe? Zašto OHR, kako ste davno najavili, još nije dostavio materijale Radne grupe za državnu imovinu u Parlamentarnu skupštinu BiH?

Christian Schmidt: To će se desiti kako sam i najavio. Upravo radimo na tome da još jednom reflektiramo sve što je urađeno. Posebno sam radio i uporedbu kako je to pitanje rješavano u drugim zemljama. Imamo i druge razgovore koje vodimo.

Meni nije bitno uopće da ja sada napravim od toga neku veliku

priču kao da sam na pozornici u pozorištu. Želim po mogućnosti u miru, ali i sa aspekta srži uraditi, razmotriti sve kako bi se to moglo najbolje uraditi.

Da dam jedan drugi primjer. To što trenutno doživljavamo na Jahorini. To mora provjeriti državno pravobraniteljstvo. Zamislite neko želi da investira iz neke evropske zemlje i uopće ne zna da li je zemljište koje kupuje, da li se može njime raspolagati. Nećete sigurno naći takve poduzetnike. To važi za one koji misle da mogu napraviti dobar posao u vezi sa tim. To neće funkcionirati baš tako.

Zamislite, kada bismo uspjeli da se u Sarajevu ponovo organiziraju Zimske olimpijske igre. U takvoj prilici, međunarodno gledano, svi bi gledali na sam grad. Tu će onda biti izuzetno jaka korupcija, ako neko želi da postigne nešto, mora raditi po zakonu. Zbog toga bih volio da Parlament donese odluku, ali želim reći, to ne znači da je država sama vlasnik. Naravno da entiteti, kantoni, gradovi, mogu imati učešće u tome, a to znači da se moraju svi zajedno dogovoriti. Ne može jedan reći ovo je moje, a ono drugo me ne zanima.

U Njemačkoj kažemo: "Kuća se gradi zajedno sa susjedima".

Klix.ba: U Bosni i Hercegovini mi nismo susjedi, nego jedna država. Zar državna imovina ne bi trebala biti državna, dok bi drugi nivoi imali pravo raspolaganja?

Christian Schmidt: Ovo su teme o kojima stvarno još uvijek intenzivno razgovaramo. U mojoj državi smo to pitanje riješili tako što je sva, takozvana narodna, imovina bivše Istočne Njemačke stavljena u jedan fond. Onda je iz tog fonda ponovo raspoređivana. To ne mora biti rješenje za Bosnu i Hercegovinu, ali moramo naći put da to bude upravo tako da ne bude da se oni koji imaju pravo vlasništva, ništa ne pitaju prilikom donošenja bilo kakve odluke. Stoga, kada sam rekao susjedi, rekao sam sa susjedima zajedno nešto raditi.

Klix.ba: Već postoji presedan u vezi odluka vezanih za kampuse

Univerziteta u Sarajevu i Banjoj Luci, i ambasadu SAD-a. Da li je to put za rješavanje?

Christian Schmidt: Postoje odluke koje su presedan, kod kojih, ako postoji jak javni interes, može se transparentno nešto uraditi. Kad pogledam kroz prozor, gledam onu lijepu Jajce kasarnu, onaj divni zamak na tom uzvišenju koji propada. Moglo bi se tako mnogo lijepih stvari napraviti. Hotel ili nešto drugo? Moraju se naći putevi da se nešto uradi i to ne može niko sam, nego mora Parlament donijeti odluku. Ako neko kaže da se interesuje za to. Mora biti tako da, ako se nešto od te imovine proda, da ti prihodi, postoji zakon koji je donio Wolfgang Petrich, da se ti prihodi moraju staviti u zajedničku "činiju" koja koristi javnom interesu, a ne da taj novac završi na crno u nečijim džepovima. To mora biti jako transparentno.

Klix.ba: Pravobraniteljstvo BiH ima više od 1200 formiranih predmeta. Kako mislite da će se to riješiti s obzirom na ogroman broj slučajeva gdje se krši Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom?

Christian Schmidt: Moramo napraviti neki početak i dogovoriti se o principima. Onda moraju stvarno i političari da imaju određenu političku čast da pokažu. U svim drugim dijelovima bivše Jugoslavije ove su stvari već razjašnjene.

Ne shvatam da 29 godina nakon sklapanja Dejtonskog sporazuma moramo da se bavimo ovom temom. Rekao bih: Hajmo duboko udahnuti i to svi i idemo napraviti zajedničku akciju. To što ste Vi spomenuli veliki broj postupaka, to ne vodi ničemu. Ovi se postupci moraju provjeriti, ti predmeti se moraju provjeriti, ali isto tako ne mogu dolaziti i novi postupci.

Klix.ba: Milorad Dodik je zaprijetio da će ukoliko nametnete Zakon o državnoj imovini, RS proglasiti nezavisnost isti dan. Da li Vas ta prijetnja tjera na to da više razmislite prije donošenja zakona, je li vas strah političkih posljedica i

osjećate li da Vas ucjenjuje na taj način?

Christian Schmidt: Gospodinu Dodiku bih preporučio vrlo prijateljski da ne misli da je veća sila nego što je stvarno. O budućnosti Bosne i Hercegovine odlučuju građani i građanke. Tu je Dodik samo mali točak u cijelom sistemu. Zbog toga, ne bi trebao takvim jeftinim temama da dovodi u pitanje upravo evropski put BiH.

Ne znam šta se dogovorio u Minsku sa Lukašenom koji je pokrao izbore, samo znam kada bih pogledao koliko mladih ljudi iz Republike Srpske odlazi u Beč, Minhen, Frankfurt ili Amsterdam ili želi otići u ove gradove, a pogledam koliko je onih koji žele u Minsk, onda mislim da se ponašanje gospodina Dodika samo po sebi tematizira.

Evropska integracija i zahtjev integriteta izbornog procesa, o tome se ne donosi odluka u zavisnosti kako je Dodik raspoložen ili neraspoložen. On ima samo jednu mogućnost da sjedne u voz koji vozi ka Evropi. Ako ne sjedne u taj voz, voz će ipak krenuti i bez njega, jer ja sam ubijeden da je za Bosnu i Hercegovinu jedini put za budućnost i blagostanje put u evropske integracije. U tom slučaju, Dodik više neće biti važan.

Klix.ba: Osjećate li da imate podršku Evropske unije i SAD-a kada je u pitanju odlučivanje o državnoj imovini?

Christian Schmidt: To je dio mog mandata. Nije problem da li imam puno ili malo podrške jer dopustite: da li je to sada pogled iz Brisela ili Washingtona. Tema državne imovine nije u ovom trenutku najznačajnije pitanje, zbog toga mi ovdje moramo sebi postaviti pitanje šta želimo i šta možemo postići.

U Briselu i Washingtonu će onda tome posvetiti pažnju kada se ne bude u situaciji da se ovdje riješi to pitanje. Onda to može dovesti i do neprijatnih posljedica. Moramo se pitati šta mi želimo. Stalno čujem šta ne može, mene zanima šta može.

U prijedlozima koje je razvila ekspertna komisija mislim da ima mnogo toga što bi moglo. Mi ćemo u dogledno vrijeme to isto tako preuzeti u samom procesu. Kako gospodin Dodik ne bi morao reći: "Ako Schmidt donese odluku šta će biti u RS ili on će izbaciti Schmidta iz BiH", evo za gospodina Dodika. Ne želim napraviti zakon o državnoj imovini, želim da institucije BiH konačno urade svoj zadatak, urade posao i riješe problem.

Građani imaju pravo da se to pitanje riješi i on bi trebao znati da ne možemo posmatrati gdje ko hoće nešto da zaradi. Zbog toga prestanite govoriti kako je loša međunarodna zajednica, uradite to sami. Dodik je jedan od glavnih krivaca da ljudi ovdje ne mogu imati dobar ekonomski razvoj, jer niko ne zna šta im pripada. Neka se pripremi na to da će se onda pitati sam narod, a mislim da su mnogi u tom narodu jako razumni i da bi ponudili jako dobra rješenja, kada je riječ o tehničkim pitanjima i tome slično.

Klix.ba: Nakon 11. jula prošle godine i sastanka sa ekspertima iz Bavarske, najavili ste da neće biti moguće negirati genocid i ratne zločine bez posljedica i da ćete reagirati po tom pitanju. Planirate li doraditi "Inzkov zakon"?

Christian Schmidt: Vrlo je važna provedba Inzkovog zakona. Ako mora nešto da se djelimično poboljša, to se mora uraditi. Utvrdili smo da glavni problem nije u samom zakonu, nego, nažalost, u tome da je nedovoljna primjena i provedba u sudovima i institucijama.

Zbog toga će međunarodna zajednica to držati na oku, ja sam politički učesnik u institutu Nirnberških principa. Prije nekog vremena smo imali veliku skupštinu u Nirnbergu u prostoriji u kojoj su 1946. osuđeni ratni zločinci. Vrlo smo intenzivno razgovarali i o tom pitanju. Bili su međunarodni pravници, stručnjaci, državni tužioci i stoga će isto tako u budućnosti da se razvije tješnja saradnja sa ovdašnjim državnim tužiocem koji je za to i zamolio. To će biti u narednom periodu.

Klix.ba: Dragan Čović je prisustvovao promociji knjige osuđenog ratnog zločinca Valentina Čorića. Treba li odgovarati za kršenje Inzkovog zakona?

Christian Schmidt: Nisu mi poznate okolnosti, molim da shvatite da ne želim komentirati svaki pojedinačni slučaj. Ali, nije mi potreban Inzkov zakon. Ko u BiH nosi političku funkciju i odgovornost, on mora učiniti sve za zajedničku i mirnu budućnost. To znači da se sa svakim ko je u Hagu osuđen kao ratni zločinac, da sa takvim ljudima ne treba da se druži.

To važi za sve i ja ću za temu Izbornog zakona ponoviti ono što sam rekao u Srebrenici. Dakle, ratni zločinci, zločinci koji su počinili genocid i zločine protiv čovječanstva, smetaju ako se kandidiraju za javnu službu, smetaju integritetu saradnje i zbog toga se moraju isključiti iz javnih kandidatura. To, nažalost, nije bilo u Dejtonskom sporazumu, ali iz današnje perspektive, za mlade generacije, to je važno pitanje. Kakvi su uzori ako su takvi ljudi načelnici ili gradonačelnici, a ranije je Carla del Ponte podigla optužnicu i osuđeni su. Nema ma ja, postoji da ili ne, ratni zločinci ostaju ratni zločinci makar pisali predivne knjige.

Klix.ba: Dakle, tehničke izmjene Izbornog zakona bilo da ih donese Parlament BiH ili Vi, moraju sadržavati odredbu koja zabranjuje obavljanje javnih funkcija ratnim zločincima?

Christian Schmidt: Da, tačno.

Klix.ba: Kako komentirate poruke koje su nedavno poslali američki dužnosnici u vezi s Južnom interkonekcijom i Izbornim zakonom gospodinu Čoviću?

Christian Schmidt: Postoji pismo koje je gospodin Blinken napisao na tu temu. Mislím da je to tema koja se mora ozbiljno rješavati. Sve što služi Bosni i Hercegovini i njenom zajedništvu je važno. Nažalost, nisu mi poznati detalji ovog pitanja.